

Notatki o ryjkowcach (*Coleoptera*, *Curculionidae*)

Some about the weevils (*Coleoptera*, *Curculionidae*)

napisał

ANDRZEJ SZUJECKI

W poniższej notatce podaję kilka gatunków ryjkowców bądź ze względu na ich nowostwierdzone miejsca występowania, bądź z powodu pewnych mało znanych szczegółów biologicznych, które zaobserwowałem. Oznaczenia sprawdził A. Gottwald, za co składam mu serdeczne podziękowanie.

Lixus cylindricus L.

Gatunek ten rozprzestrzeniony od Węgier do Szwecji, lecz rzadki, wzbudzał już zainteresowanie swoim dość licznym występowaniem na Mazowszu [6]. Od paru lat obserwuję go w Ostrowi Mazowieckiej, gdzie trzyma się silnie nasłonecznionych polan leśnych i młodych upraw sosnowych. Rośliną żywicielską jest tu wyłącznie *Peucedanum oreoselinum* L. (*Umbelliferae*), jakkolwiek gatunek ten jest wymieniany również [2, 4] z *Laserpitium latifolium* L., *Artemisia* sp. i *Rumex* sp.

Lixus cylindricus L. jest gatunkiem wybitnie ciepło- i sucholubnym i nie występuje w miejscach o większym ocienieniu: brak go np. wewnątrz drzewostanów sosnowych, w wilgotnych olszynach lub nad brzegami rzek. W związku z tym wątpliwe jest występowanie tego chrząszcza na roślinach wodnych, jak to podaje z Wielkopolski Szulczewski [8].

W ciągu kilkuletnich obserwacji, stwierdziłem, że *Lixus cylindricus* L. w miarę zwiększającego się zacienienia, wywołanego

zwieraniem się koron młodych drzewek, ustępował z uprawy sosnowej najpierw na linii oddziałowe, a następnie po dalszym wzroście młodnika również i z tego stanowiska.

Imagines ukazują się z chwilą pojawienia się nadziemnych pędów rośliny żywicielskiej, a więc w ostatnich dniach maja i w pierwszej dekadzie czerwca. Po kopulacji, która odbywa się w godzinach południowych na liściach i pędach *Peucedanum oreoselinum* L., samice przystępują do składania jaj. Jaja owalne, długości około 2 mm, barwy białawej, umieszczone są, każde z osobna, we wnętrzu łodygi. Na jednym pędzie składa owad do siedmiu jaj, najczęściej jednak 2 do 4. Larwa wygryza wewnątrz pędu długi chodnik, miejscami zatykając go trocinami. Zaatakowane rośliny łatwo jest poznać, początkowo po ciemnych plamach na łodydze w miejscu złożenia jaj, później po usychaniu i zakrzywianiu lub łamaniu się pędów. Po dwóch miesiącach żerowania larwy przepoczwarzają się wewnątrz łodygi. Z poczwarki po około dwunastu dniach wychodzą chrząszcze, które następnie zimują w ściółce. Istnieje więc tylko jedna generacja rocznie. Nasilenie występowania chrząszczy przypada na połowę czerwca oraz powtórnie na ostatnią dekadę sierpnia, kiedy wylęga się młode pokolenie. Jednakże prawie przez całe lato można widzieć nieliczne egzemplarze siedzące u podstawy baldachów (okazy takie łowiłem 10 VII, 11 VII, 18 VII, 10 VIII). Z wyrosniętych larw *Lixus cylindricus* L. wyhodowałem w dniach od 1 do 10 IX 1954 r. dość licznie gąsienicznika *Ephialtes roborator* F. (det. J. Głowacki). Stopień porażenia wynosił w przybliżeniu 30%. Pasożyt ten jest znany z licznych żywicieli [1, 5], jednak u *Lixus cylindricus* L. nie był dotychczas obserwowany. Drugim gatunkiem pasożyta, który wyhodowałem z *Lixus cylindricus* L. (18 VIII 1953 r.) jest *Epiurus affinis* Hbrn. (oznaczył J. Noskiewicz). Również i ten gatunek nie był znany jako pasożyt *Lixus cylindricus* L.

Hylobius piceus Deg.

Mała Wieś pod Grójcem, dwa okazy na kłodzie modrzewiowej zebrał 2 VI 1953 r. J. Tumiłowicz. Gatunek nie był dotychczas wykazany z okolic Warszawy.

Plinthus tischeri Germ.

Gatunek górski, u nas wykazany z Karpat [3] i okolic Przemysła [10]. Jeden okaz znalazłem w Świętokrzyskim Parku Narodowym na Łysicy (około 600 m n.p.m.) w lipcu 1952 r.

Gronops inaequalis Boh.

Potwierdzam za S. Smreczyńskim [7] występowanie w Warszawie tego do niedawna znanego tylko z Syberii i europejskiej wschodniej części ZSRR gatunku. Jeden okaz wysiałem dnia 28 X 1954 r. ze ściółki zebranej w parku SGGW. Być może, że to wyspowa do chwili obecnej stanowisko świadczy o zawleczeniu tego interesującego ryjkowca do Warszawy.

Gasterocerus depressirostris F.

Występuje w południowej i środkowej Europie, na Ukrainie znany jako szkodnik dębów. U nas wykazany [6, 9] z okolic Warszawy (Bielany). Jeden okaz wyhodowałem 2 VII 1954 r. z poczwarki zebranej 26 VI 1954 r. w Świętokrzyskim Parku Narodowym pod korą uschniętego, starego dębu.

SUMMARY

The author gives the biology of the rather rare species *Lixus cylindricus* L. The hosts of it are *Epiurus affinis* Hbrm. and *Ephialtes roborator* F. Next the author gives new localities of the several species of the weevils.

PIŚMIENNICTWO — LITERATURE

- [1] Heinrich, G., Beiträge zur Kenntnis der Ichneumonidenfauna Polens (Unterf. *Ichneumoninae* u. *Pimplinae.*), Pol. Pismo Entom., Lwów, 5, 1926.
- [2] Kinel, J., Noskiewicz, J., Zapiski entomologiczne z Kasowej Góry, Kosmos, Lwów, 49, 1924.
- [3] Łomnicki, M., Wykaz chrząszczów, czyli Tęgopokrywych (*Coleoptera*) ziem polskich, Lwów 1913.
- [4] Reitter, E., Die Käfer des Deutschen Reiches, Bd. V, Stuttgart 1916.

- [5] Schmiedeknecht, O., *Opuscula ichneumonologica*, Bd. III, Blankenburg 1906-1908.
- [6] Smreczyński, S., Zbiór ryjkowców śp. Wojciecha Mączynskiego, Spraw. Kom. Fizjogr. PAU, Kraków, 65, 1931.
- [7] Smreczyński, S., Uwagi o ryjkowcach (*Curculionidae*, Col.) Polski i krain sąsiednich, Pol. Pismo. Entom., Wrocław, 19, 1949.
- [8] Szulczewski, J. W., Chrząszcze Wielkopolski, Prace Kom. Mat. Przyr. Pozn. Tow. Przyj. Nauk, Ser. B, Poznań, 1, 1922.
- [9] Tenenbaum, Sz., Przybytki do fauny chrząszczy Polski od roku 1913, Rozpr. i Wiad. z Muz. im. Dzieduszyckich, Lwów, 7-8, 1921/22.
- [10] Trella, T., Wykaz chrząszczy okolic Przemyśla (*Curculionidae*), Pol. Pismo Entom., Lwów, 12, 1933, p. 6-16.
- [11] Winkler, A., *Catalogus Coleopterorum regionis palaearticae*, Wien 1929.